

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЗАПОРІЗЬКА ПОЛІТЕХНІКА»
КАФЕДРА ЗАГАЛЬНОПРАВОВИХ ТА ПОЛІТИЧНИХ НАУК

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ЗОВНІШНЯ ПОЛІТИКА

спеціальність _____ 052 «Політологія» _____
освітня програма (спеціалізація) _____ 052 «Політологія» _____
інститут, факультет _____ Інститут управління та права, Юридичний факультет _____
мова навчання _____ українська _____

Запоріжжя – 2019 рік

Робоча програма «Зовнішня політика» для студентів
спеціальності 052 «Політологія»
освітня програма (спеціалізація) 052 «Політологія»

28 серпня 2019 рік. 15 с.

Розробник: Бабарикіна Н.А., старший викладач кафедри загальноправових та політичних наук

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри загальноправових та політичних наук
Протокол від 28 серпня 2019 року № 1

Завідувач кафедри загальноправових та політичних наук
28 серпня 2019 рік _____ (Арабаджієв Д.Ю.)

Схвалено науково-методичною комісією юридичного факультету
Протокол від 30 серпня 2019 року № 1

_____, 20__ рік

Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 4	Галузь знань 05 «Соціальні та поведінкові науки»	Нормативна	
Модулів – 1	Спеціальність (освітня програма, спеціалізація) 052 «Політологія»	Рік підготовки:	
Змістових модулів – 2		3-й	-й
Індивідуальне науково-дослідне завдання не передбачено навчальним планом		Семестр	
Загальна кількість годин – 120		5-й	-й
		Лекції	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 3 самостійної роботи студента – 5,4	Освітній ступінь: бакалавр	14 год.	год.
		Практичні, семінарські	
		30 год.	год.
		Інші	
		год.	год.
		Самостійна робота	
		76 год.	год.
Індивідуальні завдання: год.			
Вид контролю: залік			

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить:

для денної форми навчання – 36% до 64%

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета: ознайомити студентів із засадами становлення і розвитку зовнішньополітичної діяльності Української держави протягом її історичного розвитку. Особлива увага приділяється вивченню основних напрямів зовнішньої політики доби незалежності (з 1991 р.), зовнішньополітичної концепції Української держави, що спирається на принципи і норми міжнародного права, і втілюється у практичні дії і реалізацію завдань зовнішньополітичної площини.

Завдання:

сформувати у студентів об'єктивне уявлення про сутність зовнішньої політики України, її основні завдання, які полягають у реалізації національної безпеки України і спрямовані на збереження і захист унітарності держави, недоторканності її кордонів, територіальної цілісності, забезпеченні економічного розвитку, інформаційної безпеки, захист прав і свобод людини.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен отримати Загальні компетентності:

- визнавати міжнародні стандарти та принципи життєдіяльності;
- розуміння причинно-наслідкових зв'язків розвитку суспільства та прояву соціально-економічних проблем на різних категоріях населення;
- знання в комунікативних технологій в формальному та неформальному спілкуванні з різними представниками органів державного та місцевого самоврядування, соціальними групами, представниками ЗМІ.

Фахові компетентності:

- знання про систему державотворення;
- теоретичні та практичні аспекти суспільних відносин у процесі професійної діяльності;
- знання про об'єктів та суб'єктів соціально-політичної діяльності.

2. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Зовнішня політика як навчальна дисципліна

Тема 1. Основні напрями і завдання зовнішньої політики

Зовнішня політика - це частина міжнародних відносин, діяльність держави та інших політичних інститутів суспільства по здійсненню своїх інтересів та потреб на міжнародній арені.

Зовнішня політика будь-якої держави є продовженням внутрішньої політики. Головна мета зовнішньої політики - забезпечення сприятливих умов для реалізації інтересів тієї чи іншої держави, забезпечення національної безпеки та добробуту народу. Зовнішня політика зв'язана із пануючим економічним укладом, суспільним та державним устроєм суспільства і висловлює їх на міжнародній арені.

Одним з найважливіших напрямків зовнішньополітичної діяльності держави є дипломатична діяльність. Що таке дипломатія? Слово

"дипломатія" походить від грецького слова "диплома" (у Стародавній Греції - подвійні дошки з письменами, які підтверджують повноваження).

Дипломатія - один з основних засобів зовнішньої політики держави, це офіційна діяльність держав та урядів, міністрів іноземних справ, дипломатичних представництв за кордоном, делегацій на міжнародних конференціях, по захисту прав та інтересів держави, її установ та громадян за кордоном.

Тема 2. Концептуально-теоретичні основи зовнішньої політики незалежної України

Визначеність принципів і напрямків зовнішньої політики незалежної України у державних документах. "Декларація про державний суверенітет України" і "Основні напрями зовнішньої політики України". Поняття багатовекторності зовнішньополітичної діяльності Української держави. Домінанта зовнішньої політики України. Без'ядерний статус України та реалізація його на практиці. Поняття позаблоковості. Забезпечення національної безпеки Української держави. Принцип суверенної цілісності, недоторканності, непорушності кордонів. Поважання суверенітету і невтручання у внутрішні справи. Забезпечення поступального економічного розвитку держави. Захист українців за кордоном і підтримка української діаспори.

Тема 3. Зовнішня політика України в складі СРСР

Зовнішня політика Радянської України. Врегулювання відносин з Польщею, Румунією, Німеччиною, Австрією, Італією, Чехословаччиною, Францією, Туреччиною. Фактичне та юридичне визнання України.

Утворення СРСР і місце України в цьому союзі. Міжнародна реакція на виникнення СРСР. Поступове позбавлення УСРР зовнішньополітичної функції.

"Українське питання" в політиці світових держав напередодні Другої світової війни. Політична колонізація західноукраїнських земель. Мюнхенська політика і ставлення її творців до німецьких планів щодо України. Карпатська Україна: міжнародні аспекти її створення і діяльності.

Плани нацистської Німеччини щодо України. Гітлерівська концепція завоювання життєвого простору й Україна. Генеральний план "Ост". Пакт Молотова-Ріббентропа і його вплив на долю українських земель.

Україна в роки Другої світової війни. Об'єднання західноукраїнських земель в одній державі і його міжнародне значення. Вхід Бессарабії і Північної Буковини до складу УРСР і його міжнародно-правова обґрунтованість. Окупація України нацистською Німеччиною. Політика німецької окупаційної влади в Україні як злочинне порушення міжнародних норм. Дипломатична боротьба за визнання законності возз'єднання західноукраїнських земель в одній державі. Зовнішньополітична діяльність ОУН-УПА. Відновлення зовнішньополітичних прерогатив України.

Створення і діяльність Наркомату закордонних справ УРСР. Участь України в Установчій конференції ООН. Вихід України на міжнародну арену. Укладання мирних договорів з колишніми союзниками Німеччини.

Врегулювання територіальних питань та зміни українських кордонів і складу населення після Другої світової війни. Участь УРСР у розв'язанні повоєнних проблем Європи. Україна і розв'язання дунайської проблеми. Участь УРСР у розв'язанні німецького питання. Діяльність Адміністрації допомоги й відбудови при ООН (ЮНРРА) в Україні.

УРСР у міжнародних відносинах у період "холодної війни" і посилення блокового протистояння.

Діяльність України в 90-ті роки. Україна у процесі роззброєння. Виконання Україною умов Договору про звичайні збройні сили в Європі.

Тема 4. Російсько-українські відносини та співробітництво України на пострадянському просторі

Створення Співдружності Незалежних Держав (СНД), основні етапи та проблеми його розвитку. Позиція України щодо структур СНД та її стратегія рівноправного партнерства з країнами Співдружності.

Російська Федерація — особливий стратегічний партнер України. Основні етапи розвитку та формування договірно-правової бази українсько-російських відносин. Місце України та Росії в європейському міжнародно-політичному регіоні та їхня роль в євразійських інтеграційних процесах.

Проблемні питання в українсько-російських відносинах та їх розв'язання: розподіл Чорноморського флоту, територіальні питання (проблеми Криму та Севастополя, режиму Азовського моря та Керченської протоки, делімітації українсько-російського кордону), торговельно-економічні проблеми (щодо розподілу власності колишнього СРСР, взаєморозрахунків, експортно-імпортних операцій та поставок й транзиту російської нафти і газу тощо), становище української національної меншини в РФ і російській — в Україні та державна політика в цьому питанні.

Особливості розвитку міждержавних відносин України з іншими країнами СНД. Участь України в регіональних об'єднаннях країн СНД. Створення Єдиного економічного простору (СЕР) та Україна.

Змістовий модуль 2. Основні тенденції сучасної зовнішньої політики

Тема 5. Українсько-американські відносини

Провідна роль США в становленні нового світового порядку. Еволюція політики США щодо незалежної України: основні етапи та проблеми розвитку українсько-американських відносин.

Особливості стратегічного партнерства між Україною і США. Становлення, розвиток та перспективи українсько-американського економічного, політичного й військового співробітництва.

Українсько-канадське особливе партнерство. Роль української діаспори в США і Канаді у становленні та розвитку стосунків північноамериканських держав з Україною.

Тема 6. Європейський Союз та країни Західної Європи у зовнішній політиці України

Європейська інтеграція — закономірний історичний процес, провідна тенденція розвитку постмодерної системи міжнародних відносин.

Перетворення незалежної України на важливий чинник стабільності в Європі, становлення нової європейської архітектури безпеки.

Стратегічний курс України на європейську інтеграцію — природний наслідок здобуття Україною державної незалежності. Закон України від 1 липня 2010 року «Про засади внутрішньої і зовнішньої політики» щодо розбудови відносин з Європейським Союзом.

Етапи розбудови відносини України з ЄС на принципах інтеграції. Постанова Верховної Ради України від 2 липня 1993 року «Про основні напрями зовнішньої політики України», Стратегія інтеграції України до ЄС, схвалена Указом Президента України 11 червня 1998 року, Програма інтеграції України до ЄС, схвалена Указом Президента України 14 вересня 2000 року. Постанова Верховної Ради України з приводу рекомендацій парламентських слухань про співробітництво України та ЄС, ухвалена 28 листопада 2002 року, Заяв Верховної Ради України від 22 лютого 2007 року з приводу підготовки до початку переговорів щодо нової угоди між Україною та ЄС. Ініціатива Східного Партнерства (травень 2009 р. Прага).

Тема 7. Проблеми безпеки та роззброєння у зовнішній політиці України

Роззброєння як глобальна проблема сучасності. Позиція України щодо заборони випробувань ядерної зброї, повної ліквідації ядерної та іншої зброї масового знищення. Реалізація курсу на без'ядерний статус. Україна — без'ядерна та позаблокова й нейтральна держава.

Національні інтереси та національна безпека України: визначення їх напрямів, структури та змісту. Основні напрямки політики та система реалізації національної безпеки України, її зовнішньополітичні аспекти. Взаємозв'язок національної безпеки з міжнародними системами колективної і регіональної безпеки. Військово-політичне партнерство.

Воєнна доктрина як складова частина національної безпеки. Проблеми будівництва та реформування Збройних сил України.

Ліквідація наслідків Чорнобильської катастрофи — планетарна проблема. Питання екологічної безпеки в співпраці України з світовим співтовариством.

5. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1		
2		
...		

6. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Основні напрями і завдання зовнішньої політики	4
2	Концептуально-теоретичні основи зовнішньої політики незалежної України	4
3	Зовнішня політика України в складі СРСР	4
4	Російсько-українські відносини та співробітництво України на пострадянському просторі	4
5	Українсько-американські відносини	5
6	Європейський Союз та країни Західної Європи у зовнішній політиці України	5
7	Проблеми безпеки та роззброєння у зовнішній політиці України	4
	Разом	30

7. Теми лабораторних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1		
2		
...		

8. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Основні напрями і завдання зовнішньої політики	10
2	Концептуально-теоретичні основи зовнішньої політики незалежної України	10
3	Зовнішня політика України в складі СРСР	10
4	Російсько-українські відносини та співробітництво України на пострадянському просторі	10
5	Українсько-американські відносини	12
6	Європейський Союз та країни Західної Європи у зовнішній політиці України	12
7	Проблеми безпеки та роззброєння у зовнішній політиці України	12

Разом	76
-------	----

9. Індивідуальні завдання

Не передбачено навчальним планом

10. Методи навчання

Під час викладання курсу використовуються наступні методи навчання:

- розповідь – для оповідної, описової форми розкриття навчального матеріалу;
- пояснення – для розкриття сутності певного явища, закону, процесу;
- бесіда – для усвідомлення за допомогою діалогу нових явищ, понять;
- ілюстрація – для розкриття предметів і процесів через їх символічне зображення (малюнки, схеми, графіки);
- лабораторна робота – для використання набутих знань у розв’язанні практичних завдань;
- аналітичний метод – мисленнєвого або практичного розкладу цілого на частини з метою вивчення їх суттєвих ознак;
- проблемний виклад матеріалу – для створення проблемної ситуації.

11. Методи контролю

Для студентів денної форми навчання: усне опитування на практичних заняттях, аудиторна контрольна робота.

12. Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне тестування та самостійна робота							Підсумковий тест (екзамен)	Сума
Змістовий модуль 1				Змістовий модуль 2			100	100
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7		
12	13	12	13	17	17	16		

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
85-89	B	добре	
75-84	C		
70-74	D		
60-69	E	задовільно	не зараховано з можливістю повторного складання
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	

1-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни
------	----------	--	---

13. Методичне забезпечення

опорні конспекти лекцій, ілюстративні матеріали

14. Рекомендована література

Базова

1. Бебик В., Сидоренко О. Засоби масової інформації посткомуністичної України. — К., 1996.
2. Бебик В. М. Базові засади політології: історія, теорія, методологія, практика. — К., 2000.
3. Бебик В. М., Головатий М. Ф., Ребкало В. А. Політична культура сучасної молоді. — К., 1996.
4. Білоус А. Політико-правові системи: світ і Україна. — К., 2000.
5. Бокщанин И. Политические системы стран Западной Европы. — К., 2000.
6. Гелей С. Д., Рутар С. М. Основи політології: Навч. посіб. — К., 1999.
7. Георгіца А. Конституційно-правові інститути зарубіжних країн. — Чернівці, 1994.
8. Глобальные трансформации и стратегии развития / О. Белорус, П. Лукьяненко. — К., 2000.
9. Горбатенко В. П. Стратегія модернізації суспільства: Україна і світ на зламі тисячоліть. — К., 1999.
10. Давид Р., Жоффе-Спинози К. Основные правовые системы современности / Пер. с фр. В. А. Туманова. — М., 1999.
11. Данилов А. Переходное общество: проблемы системной трансформации. — Минск, 1998.

Допоміжна

1. Здіорук С. І., Бичек В. В. Проблеми функціонування політичних партій України в системі владних відносин: Монографія. — К., 2001.
2. Зеленько Г. І. Порівняльна політологія: науковий напрям чи метод дослідження // Наукові записки ШЕНД. — 1998. — Вип. 5.
3. Зіллер Ж. Політико-адміністративні системи країн ЄС. Порівняльний аналіз / Пер. з фр. В. Ховхуна. — К., 1996.
4. Ильин М. В. Ритмы и масштабы перемен: О понятиях “процес”, “изменение” и “развитие” в политологии // Полис. — 1993. — № 2.
5. Кіш Є. Виклик демократії. Політичні трансформації в Центрально-Східній Європі // Віче. — 1998. — № 5.
6. Классический французский либерализм. — М., 2000.
7. Ковалевский М. Происхождение современной демократии. — М., 1989. — Т. 1.
8. Ковлер А. И. Исторические формы демократии: проблемы политико-правовой теории. — М., 1990.

9. Ковлер А. И. Кризис демократии? Демократия на рубеже XXI века
Політична система сучасної України: особливості становлення, тенденції
розвитку / Редкол.: Ф. М. Рудич (голова) та ін. — К., 1998.
10. Політичні партії в демократичному суспільстві: Зб. праць / Упоряд. Й.
Тезінг та В. Гофмайстер. — К., 1997.

15. Інформаційні ресурси

1. Офіційний сайт Національної бібліотеки імені Вернадського
<http://archive.nbuv.gov.ua/>